



actualitatea

■ editorial de nicolae manolescu



Filologice

O carență importantă a învățământului filologic românesc este de natură ... filologică: nu se mai fac analize de texte. Nu e vorba de „close reading” a criticii americane din anii 1930.

Disecarea textului sub raport lingvistic, identificarea sensurilor și formelor, a rădăcinilor, relevarea topicii, a excepțiilor care confirmă regula și creează originalitatea și a raporturilor intertextuale, iată tot atâtea *filologice* uitate. Îmi amintesc că făceam astfel de analize în facultate (care se chema pe atunci Facultatea de Filologie, devenită la începutul lui 1990 Facultatea de Litere), nu neapărat la literatură română, cât la latină, cu Iancu Fischer sau cu Sorin Stati. Nu mai am nici cea mai mică idee de ce am scris pe mai bine de o pagină despre primul vers din *Eneida* lui Virgiliu, din care mai știu doar jumătate: „*Et regina gravi...*” Niciodată un vers românesc nu ne-a fost analizat astfel în tot cursul facultății. E interesant că lucrul acesta se făcea la limbi străine, germana, în cazul meu, foarte probabil din necesități legate de traducere. Așa se explică de ce nu mai există de o bună bucată de vreme filologi în sensul propriu, capabili, de exemplu, să scoată ediții critice. Am remarcat și cu alte prilejuri un fapt care trebuie să ne dea de gândit: felul în care până și cele mai aplicate și minuțioase comentarii de poezie (și nu mă refer la cele intuitive artistice ale unor Negoitescu sau Grigurcu, ci la cele filologico-filosofice nutrite

ale unui Balotă) au lăsat neelucidate versuri sau poeme întregi. E cazul lui Bacovia (poemul *Plumb*, cu enigmaticul vers „*dormea întors amorul meu de plumb*” – subl. mea), Arghezi („*odraslă vie a crimei tuturor*”) sau Ion Barbu (poeme întregi, precum *Mod*, n-au primit decât explicații aproximative și contradictorii).

Critica ultimelor decenii, îndatorată aproape exclusiv aceleia impresioniste interbelice, n-a fost niciodată filologică. Paranteza Noii Critici franceze s-a închis fără rezultate notabile pentru poezie. De câștigat în precizie literară și lingvistică n-a avut, de pe urma structuralismului, decât romanul, naratologia fiind aproape singura disciplină cu adevărat nouă, moștenită de la Școala Formală rusă. Doar Riffaterre a examinat poezia sub raport formal și lingvistic, înainte de a-i descifra simbolistica. Barthes și Genette n-au avut antene pentru poezie, care i-a interesat prea puțin și pe structuraliștii noștri, Mihai Zamfir (care, când a scris despre poezie, a fost mai aproape de tradiția impresionistă decât de structuralism, cu excepția, poate, a micului studiu despre Macedonski) sau Al. Călinescu. E cât se poate de semnificativ faptul că Mallarmé n-a profitat deloc de pe urma criticii structurale, nici chiar el, deși era o pâine de mâncat cu autorul lui *Le Jeu de Dèș n'abolira pas le Hasard*. Cât privește textualismul, dezvoltat pe model italian de Marin Mincu și de alții, el presupune o analiză, pe cât de sofisticată, pe atât de aleatorie, dar nu una propriu vorbind filologică. O dată decesul Noii Critici înregistrat oficial, critica românească a revenit la impresionismul glorios inspirat de Lovinescu și de Călinescu. ■

■ poemul săptămânii de gellu dorian



Pustia

Cînd mă trezesc, sub perna mea crește o cruce
pînă la tălpi, cu brațele pînă la palme,
pe care o plimb toată ziua prin tîrg,
ochii lumii îmi citesc cuiele care mi-au lăsat sîngele pe pietre,
pietrele vorbesc între ele cu sîngele meu pe pielea lor
foșnitoare,
toată ziua este un așternut gol și pustiu
ca mesele unui restaurant prin care se aud nunțile pe
perdelele trase
ca niște mirese răs-tihnite în pat,
toată ziua este un taler pe care cad bănuții de bronz ai
mirelui,
frunze pe care nu le mai calcă nimeni în picioare,
la rîndul ei crucea iese din mine și se așează pe turlele
bisericii
în care nu am intrat,
a iubit și ea ca mine,
pe mine a fost răstignită și acum geme în bătaia vîntului,
mereu sub cer, nu în cer,
sîngele ei îmi udă pielea mea foșnitoare ca o mireasă
pe care o dezbrac în patul pe care o fac cruce
în care miini nevăzute bat cuie în palme, în tălpi –
iubitul meu, iubitul meu, de ce m-ai părăsit –
miine, le spune celor nevăzuți, veți fi cu mine în barul din
colț,
unde voi fi și eu,
crucea mea coborînd ca o umbră după apus
în trupul care i-a dat naștere –
voi dormi la nesfîrșit în brațele ei. ■

